

C-199/21. sz. ügy

**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás**

A benyújtás napja:

2021. március 30.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Bundesfinanzgericht (szövetségi pénzügyi bíróság, Ausztria)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2021. március 19.

Felperes:

DN

Alperes hatóság:

Finanzamt Österreich

Az alapeljárás tárgya

A munkavállalók szabad mozgása – Családi ellátások – Nyugdíjfolyósítás alapján megnyílt jogosultságok – Nyugdíjat folyósító állam – Visszatérítés – Illetékes tagállam – A különbözet kifizetése

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az uniós jog értelmezése, EUMSZ 267. cikk

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

A második kérdéssel együtt felmerülő **első kérdés:**

Úgy kell-e értelmezni a 2012. május 22-i 465/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2012. L 149., 4. o.) módosított, a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2004. L 166., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás

5. fejezet, 5. kötet, 72. o.; a továbbiakban: 883/2004 rendelet, új koordináció vagy alaprendelet) 67. cikkének második mondatában szereplő „a [nyugdíj] tekintetében illetékes tagállam” kifejezést, hogy ez azt a tagállamot jelenti, amely korábban a foglalkoztatás helye szerinti államként volt a családi ellátások tekintetében illetékes, és jelenleg az öregségi nyugdíj folyósítására köteles, amely nyugdíjra való jogosultság a munkavállalók szabad mozgásának ezen állam területén korábban történő gyakorlásán alapul?

Második kérdés:

Úgy kell-e értelmezni a 883/2004 rendelet 68. cikke (1) bekezdése b) pontjának ii. alpontjában szereplő „nyugdíjfolyósítás alapján megnyílt jogosultságok” kifejezést, hogy a családi ellátásra való jogosultság akkor tekinthető nyugdíjfolyósítás alapján megnyílt jogosultságnak, ha először is az uniós jogi VAGY a tagállami jogszabályok a családi ellátásra való jogosultság tekintetében előírják a nyugdíjfolyósítást mint tényállási elemet, másodsor pedig ezenkívül a nyugdíjfolyósítás tényállási eleme a tényállásban ténylegesen megvalósul, így az „egyszerű nyugdíjfolyósítás” nem tartozik a 883/2004 rendelet 68. cikke (1) bekezdése b) pontja ii. alpontjának hatálya alá, és az érintett tagállam uniós jogi szempontból nem minősül „nyugdíjat folyósító állammak”?

Az első és második kérdéshez képest vagylagos **harmadik kérdés**, amennyiben a nyugdíjat folyósító állam fogalmának értelmezéséhez elegendő az egyszerű nyugdíjfolyósítás:

Olyan öregségi nyugdíjban való részesülés esetén, amely nyugdíjra való jogosultság a migráns munkavállalókról szóló rendeletek hatálya alatt, valamint korábban munkavállalói tevékenység valamely tagállamban olyan időszakban történő folytatásán alapul, amikor vagy a lakóhely szerinti állam, vagy egyik állam sem volt még az Európai Unió vagy az Európai Gazdasági Térség tagja, az Európai Unió Bíróságának 1980. június 12-i Laterza ítéletére (C-733/79) figyelemmel úgy kell-e értelmezni a 883/2004 rendelet 68. cikke (2) bekezdése második mondatának második tagmondatában szereplő „szükség esetén különbözeti kiegészítést nyújtanak az ezt meghaladó összegre” kifejezést, hogy az uniós jog nyugdíjfolyósítás esetén is biztosítja a lehető legmagasabb összegű családi ellátást?

Negyedik kérdés:

Úgy kell-e értelmezni a 987/2009/EK rendelet 60. cikke (1) bekezdésének harmadik mondatát, hogy azzal ellentétes az 1967. évi FLAG (Familienausgleichsgesetz; a családi kiadások támogatások útján történő fedezéséről szóló törvény) 2. §-ának (5) bekezdése, amely szerint házasság felbontása esetén a családi támogatásra és a gyermekek után járó adójóváírásra való jogosultság mindaddig a háztartást fenntartó szülőt illeti meg, amíg a nagykorú és tanulmányokat folytató gyermek vele egy háztartásban él, amely szülő azonban sem a lakóhely szerinti államban, sem a nyugdíjat folyósító

államban nem nyújtott be kérelmet, így a nyugdíjasként Ausztriában élő másik szülő, aki ténylegesen viseli a gyermek tartásának költségeit, a családi támogatásra és a gyermekek után járó adójóváírásra való jogosultságot azon tagállam illetékes intézményénél, amelynek a jogszabályait az elsőbbség alapján alkalmazni kell, közvetlenül a 987/2009 rendelet 60. cikke (1) bekezdésének harmadik mondatára alapozhatja?

A negyedik kérdéssel együtt felmerülő **ötödik kérdés:**

Úgy kell-e értelmezni a 987/2009 rendelet 60. cikke (1) bekezdésének harmadik mondatát, hogy ahhoz, hogy az uniós munkavállaló a tagállami családi ellátásokra vonatkozó eljárásban félnek minősüljön, az is szükséges, hogy a 883/2004 rendelet 1. cikke i) pontjának 3. alpontja értelmében a tartást nagyrészt e munkavállaló nyújtsa?

Hatodik kérdés:

Úgy kell-e értelmezni a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK rendelet végrehajtására vonatkozó eljárás megállapításáról szóló, 2009. szeptember 16-i 987/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2009. L 284., 1. o.; a továbbiakban: 987/2009 rendelet vagy végrehajtási rendelet) 60. cikke szerinti, párbeszédre alapuló eljárásra vonatkozó rendelkezéseket, hogy az érintett tagállamok intézményeinek nem csak családi ellátások folyósítása esetén, hanem családi ellátások visszatérítése esetén is le kell folytatniuk ilyen eljárást?

A hivatkozott közösségi jogi rendelkezések

A szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet

A szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK rendelet végrehajtására vonatkozó eljárás megállapításáról szóló, 2009. szeptember 16-i 987/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Familienlastenausgleichsgesetz 1967 (a családi kiadások támogatások útján történő fedezéséről szóló 1967. évi törvény, 1967. évi FLAG), 2., 2a., 10., 26. §

A FLAG 2. §-ának (2) bekezdése értelmében az (1) bekezdésben említett gyermek után családi támogatásra az a személy jogosult, akivel a gyermek egy háztartásban él. Az a személy, akivel a gyermek nem él egy háztartásban, aki azonban a gyermek megélhetési költségeinek nagyobb részét viseli, jogosult a családi támogatásra, amennyiben a bekezdés első mondata alapján más személy azt jogosan nem igényelheti.

Az 1967. évi FLAG 2. §-a (5) bekezdése a) pontjának szövege a következő:

„A gyermek akkor él egy háztartásban valamely személlyel, ha egységes gazdálkodás mellett

osztozik e személlyel valamely lakáson. Az egy háztartásban élés nem szűnik meg,

- ha a gyermek csak ideiglenesen tartózkodik a közös lakáson kívül.

Akkor tekinthető úgy, hogy a gyermek mindkét szülővel egy háztartásban él, ha a szülők közös háztartást tartanak fenn, és a gyermek e háztartás tagja.

Az 1967. évi FLAG 2a. §-a értelmében:

„(1) Amennyiben egy gyermek a szülők közös háztartásában él, a háztartást nagyobb részben fenntartó szülő jogosultsága elsőbbséget élvez a másik szülő jogosultságával szemben. Az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell, hogy a háztartást nagyobb részben az anya tartja fenn.

(2) Az (1) bekezdésben említett esetekben az elsőbbségi jogosultsággal rendelkező szülő a másik szülő javára lemondhat jogosultságáról. A lemondás visszamenőleges hatállyal is történhet, mindazonáltal kizárólag azon időszakok tekintetében, amelyekre vonatkozóan a családi támogatást még nem folyósították. A lemondás visszavonható.”

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 A Finanzamt Österreich (osztrák adóhivatal, Ausztria) a felperes nagykorú gyermeke után a 2013 januárjától 2013 augusztusáig terjedő időszakokra folyósított családi támogatás visszatérítését kéri a felperestől.
- 2 A felperes Lengyelországban született, és 1989-től Ausztriában folytatott keresőtevékenységet. Kezdetben mindig három hetet dolgozott folyamatosan Ausztriában, majd egy hetet a családjánál töltött Lengyelországban. 1992-től már csak alkalmanként tartózkodott Lengyelországban. 2001 óta osztrák állampolgár, és a kizárólagos lakóhelye Ausztriában van. Felesége és lánya Lengyelországban él és lengyel állampolgársággal rendelkezik. 2011 júliusában a felperes elvált lengyel feleségétől. Ausztriai tevékenysége előtt a felperes 1988 végéig Lengyelországban dolgozott.
- 3 Az osztrák családi támogatást mindig a felperes részére folyósították, aki azt továbbította a lányának. Az anyától nem kértek lemondó nyilatkozatot. Az alperes hatóság a folyósítás során abból indult ki, hogy a felperes ausztriai munkavállalói tevékenysége alapján Ausztria elsőbbségi illetékességgel rendelkezik.
- 4 2011 novembere óta a felperes Ausztriában és Lengyelországban öregségi nyugdíjban részesül. Az alperes hatóság erre alapozza az osztrák családi

támogatás és a gyermekek után járó adójóváírás visszakövetelését. A lengyelországi nyugdíjfolyósítás megalapozza Ausztria uniós jogi szempontból vett illetékességének hiányát, és a 883/2004 rendelet 68. cikkének (2) bekezdése szerinti különbözet-fizetési kötelezettség sem releváns.

- 5 2013-ban a felperes lánya felsőoktatási tanulmányokat folytatott Lengyelországban. A személyenkénti 539 lengyel zloty (PLN) lengyel jövedelemhatárt 2013-ban túllépték, így Lengyelországban nem állt fenn az ottani családi ellátásokra való jogosultság. Sem a felperes, sem a gyermek anyja nem részesül lengyel családi ellátásokban.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 6 Az első és második kérdéssel kapcsolatban a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a családi támogatásokra vonatkozó jogszabályokban Ausztria a saját joga szerint tipikus lakóhely szerinti állam. Munkavállalói tevékenység folytatása vagy nyugdíj folyósítása nem feltétele a családi támogatás nyújtásának. Ausztria tehát csak az uniós joggal összefüggésben válhat a foglalkoztatás helye szerinti állammá vagy a nyugdíjat folyósító állammá. Az illetékes tagállam meghatározása tekintetében a 883/2004 rendelet 67. cikkének második mondata a nyugdíjakra vonatkozó önálló és kimerítő rendelkezést tartalmaz. Mivel a felperes 2004. május 1-jétől a munkavállalók szabad mozgásának gyakorlása keretében munkavállalói tevékenységet folytatott, amelynek alapján 2011 novemberétől Ausztriában nyugdíjban részesül, amit a 883/2004 rendelet 67. és 68. cikke a családi ellátásokra való jogosultság tényállási elemeként határoz meg, a kérdést előterjesztő bíróság szerint az uniós jog alapján Ausztria a nyugdíjat folyósító állam, következésképpen illetékes tagállam.
- 7 A 883/2004 rendelet 67. cikke értelmében csak egyetlen tagállam lehet illetékes. Tekintettel arra, hogy a felperes Ausztriában és Lengyelországban részesül nyugdíjban, az egyetlen illetékes tagállam meghatározásához további elemre van szükség. A 883/2004 rendelet 68. cikke (1) bekezdése b) pontjának ii. alpontja a „nyugdíjfolyósítás alapján megnyílt jogosultságok[ra]” vonatkozik. Mindenesetre – az alperes hatóság álláspontjával ellentétben – Ausztria illetékes tagállamnak minősül – a kérdés csak az, hogy az illetékesség elsőbbségi vagy másodlagos-e.
- 8 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az elsőbbség két tagállam közötti megfordítását már az 1408/71/EGK rendelet 76. cikke előírta. E rendelkezést ezt követően több alkalommal módosították. Kezdetben a jogosultság felfüggesztéséről volt szó, az utolsó hatályos változat azonban a jogosultság szünetelését említi.
- 9 Az uniós jog értelmében a 883/2004 rendelet hatálya alá tartozó helyzetben valamennyi tagállam a foglalkoztatás helye szerinti államnak minősül. Egyes tagállamok azonban már a nemzeti jog értelmében ilyen államnak minősülnek, mivel a családi ellátásokra való jogosultsághoz a belföldi lakóhely mellett keresőtevékenység tényleges folytatását is megkövetelik. E tagállamokat a

883/2004 rendelet 67. cikkének megfelelő, „a tagállami jog értelmében vett foglalkoztatás helye szerinti államtól” való elhatárolás érdekében az újabb jogirodalomban „az eredeti jog értelmében vett foglalkoztatás helye szerinti államnak” nevezik.

- 10 Az 1408/71 rendelet 76. cikkének valamennyi fent hivatkozott változatában közös, hogy amennyiben a lakóhely szerinti állam a nemzeti jogszabályai szerint maga volt a foglalkoztatás helye szerinti állam, e változatok arról rendelkeztek, hogy ezen állam az 1408/71/EGK rendelet 73. cikke alapján illetékes foglalkoztatás helye szerinti állam „helyébe lépett”. Az uniós jog kifejezett rendelkezésével a lakóhely szerinti államot jelölte ki elsőbbségi illetékességgel rendelkező tagállamnak, a foglalkoztatás helye szerinti, másodlagosan illetékes államban az annak jogszabályaiban előírt, családi ellátásokra való jogosultságot felfüggesztették, illetve e jogosultság az összeghatár eléréséig szünetelt. Azt, hogy az 1408/71/EGK rendelet 76. cikkében előírt felfüggesztést nem lehetett abszolút módon értelmezni, a Bíróság ítélkezési gyakorlata egyértelművé tette, és már e rendelet alkalmazási körében olyan kapcsolatot hozott létre a két tagállam között, hogy szükség esetén a másodlagosan illetékes tagállam köteles volt a különbözet kifizetésére.
- 11 Ebben az összefüggésben utalni kell a Bíróság Sanina ítéletére (C-363/08). Házasságának felbontását követően R. Sanina a lányával Ausztriából Görögországba költözött. A gyermek apja továbbra is Ausztriában folytatta keresőtevékenységét. Ausztria volt tehát „az uniós jog értelmében vett foglalkoztatás helye szerinti állam”. R. Sanina Görögországban nem folytatott keresőtevékenységet, így Görögország kizárólag lakóhely szerinti állam volt. Elsősorban tehát Ausztria volt köteles a családi ellátás nyújtására. Ha R. Sanina Görögországban olyan keresőtevékenységet kezdett volna folytatni, amely a görög jogszabályok alapján görög családi ellátásokra való jogosultságot keletkeztetett volna, akkor az elsőbbségi illetékesség Görögországra („a tagállami jog értelmében vett foglalkoztatás helye szerinti állam”) szállt volna át, és az osztrák családi ellátásokra való jogosultság a görög jogszabályokban előírt összeg erejéig szünetelt volna.
- 12 Tekintettel arra, hogy keresőtevékenység folytatása esetén a két tagállamnak a maximális összegben kell biztosítania a családi ellátást, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy ennek így kell lennie a nyugdíjfolyósítás esetében is. A 883/2004 rendelet minden esetben tipizálással és rangsorolással koordinálja az érintett tagállamokat, ami meghatározza a rangsort, és biztosítja a családi ellátások maximalizálására vonatkozó közös kötelezettséget. A nyugdíjjal kapcsolatos tényállások esetében az érintett tagállamok közös kötelezettsége a Bíróság ítélkezési gyakorlatából, különösen a Laterza ügyből (C-733/79) következik.
- 13 Az Európa Unió szociális védelemről szóló kölcsönös tájékoztatási rendszere (MISSOC) alapján Lengyelországban a belföldi lakóhely az egyetlen kapcsolóelem a családi ellátások folyósítása tekintetében. Keresőtevékenység folytatása nem feltétel. Lengyelországot tehát a nemzeti jogszabályai értelmében

lakóhely szerinti államnak kellene minősíteni. Ezzel szemben Ausztria nyugdíjat folyósító állam. A kérdést előterjesztő bíróság szerint tehát több tagállam által különböző okokból nyújtott ellátásokról van szó, ezért a 883/2004 rendelet 68. cikke (1) bekezdésének a) pontját kell alkalmazni. Ennélfogva Ausztria mint nyugdíjat folyósító állam elsőbbségi illetékességgel rendelkezik, és köteles teljes összegű ellátást nyújtani.

- 14 Mindazonáltal az alperes hatóság mind Ausztriát, mint pedig Lengyelországot egyszerűen nyugdíjat folyósító államnak, tehát azonosan minősítette, következésképpen Lengyelország mint a felperes lányának lakóhelye szerinti állam lenne köteles az ellátás nyújtására. Mivel azonban Lengyelországban a jövedelemhatár túllépése miatt nem áll fenn jogosultság, a kérdést előterjesztő bíróság szerint Ausztriának a különbözet kifizetésére vonatkozó kötelezettsége változatlanul fennmaradna, és Ausztriának elsőbbségi illetékességgel rendelkező tagállamként kellene nyújtania az ellátást.
- 15 A harmadik kérdést az első és második kérdéshez képest vagylagosan kell tisztázni, mivel e tekintetben Ausztriában ellentétes ítélkezési gyakorlat áll fenn.
- 16 A negyedik és ötödik kérdéssel kapcsolatban a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy az uniós jog az osztrák jogszabályokat (elsőbbséggel vagy másodlagosan) alkalmazandó jogként határozza meg. Az 1967. évi FLAG 2. §-ának (2) bekezdése annak a személynek az elsőbbségi jogosultságáról rendelkezik, akivel a gyermek egy háztartásban él. Az 1967. évi FLAG 2a. §-a az alapügyben szóban forgó helyzetben nem releváns, mivel a szülőknek nincs közös háztartása. Az osztrák jog szerint a Lengyelországban lakóhellyel rendelkező anya a kérelem előterjesztésére jogosult személy. Az alperes hatóság a visszakövetelés vagylagos jogalapjaként arra hivatkozott, hogy az osztrák jog szerint az anya lenne jogosult a családi támogatásra. Mivel az osztrák jog szerint a jogalap nélkül kifizetett családi támogatást vissza kell követelni attól a személytől, aki arra nem volt jogosult, a felperesnek azt vissza kellene térítenie, és magának a Lengyelországban lakóhellyel rendelkező anyának kellene kérnie a családi támogatást. Az anya ugyanakkor a 2013. évre már nem részesülne családi támogatásban, mivel a kérelem benyújtására előírt megfelelő határidő lejárt.
- 17 A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy az alapügyben szóban forgó helyzet megfelel-e a 987/2009 rendelet 60. cikke (1) bekezdésének harmadik mondatában szereplő tényállásnak, mivel az osztrák jog szerint jogosultsággal rendelkező anya nem gyakorolta a jogát, így az osztrák intézménynek kötelező jogkövetkezményként figyelembe kell vennie a felperes mint másik szülő kérelmét. Igaz ugyan, hogy az uniós jog főszabály szerint az osztrák rendelkezések alkalmazását írja elő, ez alól azonban kivételt kellene megállapítani, ha az 1967. évi FLAG 2. §-ának (2) bekezdése a 987/2009 rendelet 60. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának elsőbbségi alkalmazása miatt háttérbe szorulna. A felperes tehát a „fél” jogállását ebben az esetben közvetlenül az uniós jogra alapíthatná, következésképpen a gyermeket megillető jogosultságok is biztosítva lennének. Ezenkívül felmerül a kérdés, hogy a felperesnek az ügybeli

fél jogállása szempontjából szükséges-e, hogy a felperes nagyobb részben viselje a gyermek tartásának költségeit (a jelen ügyben ez a helyzet).

- 18 A hatodik kérdéssel kapcsolatban ki kell fejteni, hogy annak érdekében, hogy a családi ellátásokat a lehető legmagasabb összegben biztosítsák a migráns munkavállalók részére, a két érintett tagállamnak párbeszédre alapuló eljárás keretében együtt kell működnie egymással, és adott esetben ki kell fizetni a különbözetet. A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy ez a párbeszédre alapuló eljárás nem kötelező-e a családi ellátás visszatérítése esetén is, mivel ebben az eljárásban (mint az ellátás nyújtásával ellentétes aktus esetében) ugyanazok a jogok és kötelezettségek állnak fenn.